

Владислава МОРОЗ

курсантка ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ

професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НА МІСЦІ ПОДІЇ

Найбільш поширеною слідчою (розшуковою) дією, завдяки якій слідчі, дізнавачі, прокурори збирають інформацію про протиправну діяльність деяких осіб, є допит. Водночас допит є однією з найскладніших процесуальних дій у контексті його проведення. Це можна обґрунтувати тим, що підозрювана особа не зацікавлена у всебічному й повному розслідуванні кримінального правопорушення, що жодним чином не може вплинути на точність та щирість її показань. Саме тому уповноважена особа повинна мати низку спеціалізованих умінь, таких як: знання процесуального законодавства, комунікативні навички, професійне оцінювання доказів та спостережливість для ефективного проведення допиту на місці події, бо це часто вимагає швидкої реакції та адаптації до конкретних умов.

Під час допиту на місці події використовуються різні прийоми, такі як постановка запитань, пояснення суті злочину та його наслідків, переконання особи у тому, щоб допомогти правоохоронним органам тощо.

Завдання допиту на місці події спрямовуються на:

- отримання доказів за кримінальною справою безпосередньо на місці вчинення злочину;
- встановлення об'єктивної істини у справі;
- постановка запитань відповідно до їх виду (за цільовою спрямованістю та за цільовим призначенням);
- встановлення фактичних даних про підготовку, вчинення та приховання злочину;
- встановлення обставин, які сприяли або перешкоджали учиненню злочину [1, с. 140].

Деякі науковці на одному рівні з тактикою допиту визначають психологічні основи підготовки й проведення цієї слідчої (розшукової) дії та залежність формування показань і діяльності слідчого від психологічних процесів. Психологічним контактом є найбільш сприятлива психологічна «атмосфера» допиту, яка допомагає взаємодії та відносинам між її учасниками, це певний «настрій» на спілкування. Психологічний контакт у допиті передбачає можливість виникнення двох його рівнів: 1) коли допитуваний бажає давати показання; 2) коли його примушують до цього. Такий контакт може йти з наростанням, а може гаснути, може раптово виникнути і раптово зникнути [2, с. 277–342]. Водночас для уповноваженої особи вагомим навиком є керування цим процесом.

Психологічний контакт завжди має двосторонній характер, а його встановлення і підтримання залежать як від слідчого, якому повинна належати ініціатива, так і від допитуваного [3, с. 213]. Треба зазначити, що двосторонній контакт полягає в усвідомленні допитуваним, що він становить для уповноваженої особи певний інтерес.

Під час встановлення психологічного контакту допитуваний не повинен відчувати, що його методично та цілеспрямовано «схиляють» на заздалегідь заплановану тему розмови, що, на нашу думку, є неприпустимим прорахунком уповноваженої особи [4, с. 284].

Не меншого значення набуває й правильна фіксація результатів допиту в протоколі. Рекомендується використовувати три способи отримання показань: вільна розповідь, «питання – відповідь» і поєднання першого та другого методу. Це також відображено в протоколі допиту. Такі правила застосовуються для забезпечення найбільш точної та правильної фіксації даних. Окрім протоколу, це можна здійснити й з використанням

відеозапису.

Застосування відеозапису для фіксації допитів зводить нанівець відмову від раніше даних показань та їхньої зміни, дозволяє спростувати вигадані заяви обвинувачених та інших осіб про нібито застосовані в процесі досудового слідства протизаконні прийоми, а також дає судові повну можливість об'єктивно оцінити отримані під час цих слідчих дій показання [5, с. 328].

Отже, допит є однією з найбільш поширених слідчих дій, в процесі виконання якої правоохоронці збирають необхідну інформацію про той чи інший злочин. Тактика допиту на місці події також має велике значення для слідства, оскільки, вона повинна містити у собі постановку тих чи інших запитань, роз'яснення суті наслідків вчиненого злочину, переконання особи під час допиту у необхідності надання допомоги органам розслідування тощо. Тому слідчі повинні володіти низкою спеціалізованих умінь, таких як: знання процесуального законодавства, комунікативні навички, професійне оцінювання доказів та спостережливість для ефективного проведення допиту на місці події, бо це часто вимагає швидкої реакції та адаптації до конкретних умов.

1. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій : монографія. 2006. 416 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/m2tosd.pdf>
2. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : монографія. Харків : Харків юридичний, 2007. 432 с.
3. Плетенець В. М. Особливості встановлення психологічного контакту при допитах за участю захисника. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 3. 2016. С. 212–216.
4. Будзієвський М. Ю., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинський К. О., Чаплинська Ю. А. Криміналістика (курс лекцій) : навч. посіб. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 397 с. URL: [https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/k\(kl\).pdf](https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/k(kl).pdf)
5. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинська Ю. А. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид., перероб. і допов. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

УДК 343.982.32

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/717-719

Валерія НІКІТІНА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ

професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Здійснення досудового розслідування – це комплексний, ємний процес, який потребує кропіткого дослідження, аналізу, зіставлення, встановлення всіх обставин, що стосуються вчинення кримінально-протиправного діяння. Криміналістична ідентифікація як напрям криміналістичного вчення й певна система знань, що використовуються в практичній діяльності органами досудового розслідування, слугує для виконання завдань кримінального провадження, викриття осіб, причетних до кримінально-протиправної діяльності та доведення їх вини у вчиненні вказаних діянь.

Криміналістична ідентифікація – це процес, пов'язаний з ототожненням об'єктів, що певним чином можуть становити інтерес для кримінального провадження та мати певну доказову силу. Серед окремих методів криміналістики одне з чільних місць належить методам криміналістичної ідентифікації та встановлення групової належності (групофікації), теоретичні основи яких є найбільш розробленими, а практична значущість – багатоплановою [1, с. 23].